

ALBERTO SARTORIS

LA CONCEPCIÓ POÈTICA DE L'ARQUITECTURA

IVAM CENTRE JULIO GONZÁLEZ

27 juliol / 24 setembre 2000

Alberto Sartoris (Torí 1901–Cossonay Vylle, Suïssa 1998) presenta una identitat múltiple, com a arquitecte, autor de dissenys gràfics, d'indumentària i mobiliari; com a crític de l'arquitectura i de les arts i, també, com a membre actiu de diversos moviments d'avantguarda en l'escena internacional, amb relacions a Itàlia, Suïssa, França i Espanya especialment, i amb una activitat fonamental en la difusió de l'arquitectura i les arts. El propòsit inicial d'aquesta exposició és provocar una mirada múltiple sobre el procés transcorregut entre el 1926 i el 1942, moment en què es va configurar la identitat peculiar de Sartoris i a través de la qual es mostren els avatars patits per diversos moviments d'avantguarda abans de la Segona Guerra Mundial i els seus efectes posteriors. Atesa la condició multidisciplinària d'Alberto Sartoris, la varietat dels seus interessos, l'amplitud dels seus treballs i l'extensió geogràfica dels seus contactes, resulta impossible resumir aquesta complexitat en una única visió. El caràcter polièdric de la figura requereix unes múltiples aproximacions des dels diferents objectius que ofereix la seua obra i el propi curs biogràfic.

Alberto Sartoris va exercir un important paper en la divulgació dels ideals de la modernitat durant els anys vint i trenta, a partir de la idea d'integració de les arts com una de les dues opcions posades en valor per l'Arquitectura Moderna. La implicació successiva de Sartoris en els principals moviments d'avantguarda d'aquests anys és l'objectiu principal de la mostra, recorrent les seues relacions amb en Novecento torinès, els CIAM (Congressos Internacionals d'Arquitectura Moderna), el fenomen del denominat segon futurisme, el suport a la plàstica de l'avantguarda internacional a través del projecte Maison des Artistes d'Hélène de Mandrot a La Sarraz (Suïssa), els successius moviments relacionats amb l'abstracció, succeint-se a França i Itàlia a través dels grups Elementarismo (1928-1931), Cercle et Carré (1930), Abstraction-Création (1931-1936), la Unió des Artistes Modernes (1930-1933), abstracció italiana dels anys trenta i el Gruppo Primordiale Antonio Sant'Elia (1938-1945) que englobava els abstractes de Como i l'arquitecte Terragni. A la vegada, a través de la reconstrucció de la seua pròpia col·lecció d'art, és possible establir les relacions entre l'arquitectura i les arts plàstiques durant els anys vint i trenta, així com també les relacions creuades entre aquests grups i les revistes de l'època.

Sartoris és un dels representants de la modernitat en què es reuneix l'activitat com a creador i com a crític. Com a arquitecte, especialment en l'episodi de l'arquitectura racionalista durant els anys vint i trenta a Itàlia, en un conjunt d'obres que contribuïren al debat internacional sobre les idees de l'estandardització: la monumentalitat de l'arquitectura moderna, l'estètica mediterrània com a base de l'arquitectura moderna, el color en l'arquitectura... Aquest aspecte és tractat des de la seua obra, a partir de documentació original de projectes, fotografies originals d'època, maquetes, correspondència i revistes, així com també a partir de la seua col·lecció de serigrafies, les *architettura di carta*, un dels aspectes més coneguts de Sartoris com a creador i en què posa de relleu la seua idea del color com a element fonamental de l'arquitectura moderna.

Aquesta aportació, el nucli central de l'exposició, consisteix en la revisió crítica de la figura de Sartoris com a divulgador de l'estètica i l'arquitectura racionalista a partir de l'estudi de la publicació del text *Gli elementi dell'architettura funzionale* (Milà, 1932), llibre-manifest, amb prefaci de Le Corbusier, que es va convertir immediatament en referència constant en els cercles avantguardistes de l'estètica racionalista. La publicació d'aquesta obra cinc anys després de *l'Internationale neue Baukunst* de Ludwig Hilberseimer, una selecció d'imatges corresponents a obres diverses i alguns projectes no realitzats, la converteix en la primera gran enciclopèdia visual de l'arquitectura moderna, acompanyada d'un programa divulgador dels seus ideals. La preparació d'aquesta obra es va produir aquest any precedida d'un laboriós procés de correspondència realitzat per Sartoris durant cinc anys amb arquitectes de tot el món que compartien els ideals de l'avantguarda. D'ací va derivar un conjunt important de documents conservats en l'actualitat als Archives Donation Sartoris-École Polytechnique Fédérale de Lausanne, que inclouen les biografies, fotografies personals, documentació gràfica de projectes i material divers que mai no va ser publicat. Finalment, la relació de Sartoris amb Espanya constitueix un aspecte essencial en determinats episodis de la recuperació de les avantguardes al país. Les relacions amb Espanya constitueixen un capítol fonamental en la trajectòria biogràfica i professional de Sartoris, ja que abasten un període cronològic dilatat que transcorre des del 1928 fins al mateix any de la seua mort, atés que pocs mesos abans havia participat a Tenerife en la inauguració de l'exposició dedicada a la revista *gaceta de arte*, el director de la qual, Eduardo Westerdahl, va ser el seu principal contacte en el país al llarg de la seua vida. L'interés de realitzar una exposició sobre Sartoris a Espanya es recolza en aquesta continuada implicació amb el procés de la recuperació de les avantguardes, com mitjancer de projectes, promotor d'activitats o crític d'artistes i arquitectes. La cronologia parla d'una relació vital, i l'amplitud geogràfica dels contactes, d'una implicació substancial amb la cultura espanyola en el sentit més ampli, ja que en l'innombrable fons documental relatiu a Espanya hi ha noms d'arquitectes urbanistes i enginyers com Sert, Aizpurúa, Mercadal, Torroja, Coderch, Sostres, Bohigas, Alomar; crítics d'art com Westerdahl, Gasch, M. Goeritz; escultors com Ferrant, Fleitas, Oteiza, Chillida, Chirino; pintors com Miró o Millares; poetes i escriptors com Luis Rosales, Pedro García Cabrera, Julio Maruri o Camilo José Cela; historiadors de l'art com Enrique Lafuente Ferrari o José Camón Aznar. Una nòmina significativa de la cultura espanyola del segle conta a través de la seua relació epistolar les dificultats i els projectes de diverses generacions espanyoles a través de la figura de Sartoris.

Col·labora:

Schweizer Kulturstiftung
Fondation suisse pour la culture
Fondazione svizzera per la cultura
Fondaziun svizra per la cultura
Arts Council of Switzerland

PR ● HELVETIA
■ □

IVAM CENTRE JULIO GONZÁLEZ

Guillem de Castro, 118 - 46003 València
Tel. 96 386 30 00 - Fax 96 392 10 94 - E-mail: ivam@ivam.es - <http://www.ivam.es>

De dimarts a diumenge de 10 a 19 hores
Diumenge, dia del Museu, entrada gratuïta. Dilluns tancat

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA I EDUCACIÓ

